

REFERATY

Spis treści

Pomiędzy meteorytem, śladami lądolodu i rzekami - ocena lokalnych geostanowisk a planowanie geoturystyki w regionie (Dawid Abramowicz, Remigiusz Tritt).....	4
Przestrzeń przyjazna mieszkańcom. Obszary ciche i zieleń publiczna w planach ogólnych gmin (Karolina Skibińska, Patrycja Adamczyk).....	5
Granice Karpat - studium fizycznogeograficzne (Jarosław Balon, Miłosz Jodłowski).....	6
Współczesne wyzwania planowania przestrzennego w Krakowie: Zintegrowane podejście z perspektywy prawa i ekonomii (Bogusław Balza).....	7
Struktura przestrzenna miejsc noclegowych w Portugalii: analiza z wykorzystaniem otwartych danych i danych urzędowych (Miroslaw Belej, Márcio Ribeiro Martins).....	8
Krajobrazy priorytetowe województwa wielkopolskiego. Walory, zagrożenia, kierunki ochrony (Sylwia Bródka i in.).....	9
"Audyt z widokiem" - zasoby wizualne w Audycie Krajobrazowym Województwa Śląskiego (Szymon Chmielewski i in.).....	10
Zintegrowane planowanie rozwoju - szansa czy zagrożenie dla kształtowania relacji człowiek – środowisko w warunkach polskiej reformy systemu planowania? (Paweł Churski).....	11
Od fizjografii do zielonej infrastruktury – doświadczenia aplikacyjne zespołu planowania krajobrazu SGGW (Agata Cieszevska i in.).....	12
Zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w planowaniu urzędniowo-rolnym (Teresa Dzikowska i in.).....	13
Rozwiązania oparte na naturze w dokumentach prawnych i zarządczych planowania rozwoju gmin – studium przypadku Mińsk Mazowiecki (Renata Giedych i in.).....	14
Przyrodnicze, społeczne i prawne uwarunkowania udostępniania parków narodowych na Słowacji (Miłosz Jodłowski, Jarosław Balon).....	15
Postglacialne walory krajobrazu Wysoczyzny Gnieźnieńskiej na mapach i w zbiorach danych przestrzennych (Lech Kaczmarek, Przemysław Gonera).....	16
Presja zagospodarowania przestrzennego w otoczeniu polskich parków narodowych: przypadek Roztoczańskiego Parku Narodowego (Mariusz Kistowski).....	17
Sztuka na ulicach Muranowa: Oddolne inicjatywy artystyczne w kontekście upiększania przestrzeni miejskiej (Aleksandra Korpysz-Wiśniewska, Ivan Rogovoy).....	18
Polskie winnice w krajobrazie kulturowym (Karolina Królikowska i in.).....	19
Aktualne metody badań struktury przestrzennej krajobrazu na przykładzie sieci ekologicznej w Wielkopolsce (Marta Kubacka, Witold Piniarski).....	20
Wizerunek Roztocza i Roztoczańskiego Parku Narodowego w percepcji społecznej (Magdalena Kubal-Czerwińska i in.).....	21

Badania warunków termicznych miasta Bydgoszczy z wykorzystaniem danych satelitarnych (Aleksandra Kukuła i in.).....	22
Od oceny środowiska przyrodniczego do oceny usług ekosystemowych. Dlaczego warto wchodzić dwa razy do tej samej rzeki? (Sylwia Kulczyk, Marta Derek).....	23
"Jaka piękna katastrofa" Wykorzystanie zdarzeń ekstremalnych oraz katastrof przyrodniczych w działalności turystycznej (Michał Kupiec).....	24
Obszary uzupełnienia zabudowy jako nowe narzędzie planowania przestrzennego - szansa czy zagrożenie dla rozwoju zrównoważonego? (Krystyna Kurowska, Hubert Kryszk).....	25
Wpływ sportów motorowych na zmiany krajobrazu – analiza przestrzenna torów off-roadowych i ich otoczenia w Małopolsce (Wojciech Maciejowski, Magdalena Kwiek).....	26
Wykorzystanie danych z mediów społecznościowych w analizach preferencji krajobrazowych (Monika Lebedzińska).....	27
Wpływ planów zagospodarowania przestrzennego na rozmieszczenie terenów zieleni w miastach wojewódzkich (Joanna Lipsa).....	28
Prawa miejskie a krajobraz miejscowości – ujęcie historyczne (Dariusz Lorek, Tymoteusz Horbiński)	29
System społeczno-ekologiczny w badaniach Zakładu Geografii Kompleksowej (Damian Łowicki i in.).....	30
System ścieżek turystycznych doliny Strumienia Różanego w Poznaniu łączy świat przyrody nieożywionej, ożywionej i sferę kultury człowieka. Od on-line do off-line (Mirosław Makohonienko i in.)...31	
Czynniki i bariery rozwoju wybranych wiosek tematycznych Polski Wschodniej (Anna Mazurek-Kusiak)...	32
Rola struktury agrarnej indywidualnych gospodarstw rolnych i wiejskich układów gruntowych na Podtatrzu w użytkowaniu ziemi, kształtowaniu krajobrazu rolniczego gór i planowaniu przestrzennym (Krzysztof Miraj).....	33
Czynniki kształtujące atrakcyjność turystyczną spływów flisackich przełomem Dunajca w Pieninach (Krzysztof Miraj).....	34
Co wynika z audytu krajobrazowego czyli krajobraz Polski w ocenie krytycznej (Urszula Myga-Piątek).....	35
Akceptacja parków narodowych w Euroregionie Pomerania. Studium porównawcze Parku Narodowego Jasmund i Wolińskiego Parku Narodowego (Barbara Osóch, Wilhelm Steingrube).....	36
Oferta cyfrowego detoksu w turystyce krajowej - perspektywa przedsiębiorców (Aneta Pawłowska-Legwand).....	37
Meteorologiczne uwarunkowania natężenia ruchu turystycznego w Tatrzańskim Parku Narodowym (Bogusław Pawłowski).....	38
Krajobraz przyrody czy krajobraz badacza (obserwatora i uczestnika)? (Maciej Pietrzak).....	39
Dane teledetekcyjne online kontra badania terenowe: czy nadal warto brudzić buty? Problemy ogólnodostępnych danych przestrzennych w badaniach krajobrazowych (Witold Piniarski, Marta Kubacka).....	40
Kształtowanie umiejętności czytania krajobrazu w edukacji geograficznej, na przykładzie doliny rzecznej, podstawą zrozumienia środowiska przyrodniczego (Iwona Piotrowska).....	41
Trend bleisure - nowy sposób podróżowania i wypoczynku – implikacje dla badań (Beata Pluta).....	42
Zagospodarowanie rekreacyjno-turystyczne Jeziora Kórnickiego (Ilona Potocka i in.).....	43

Sztuka na ulicach Muranowa: Oddolne inicjatywy artystyczne w kontekście upiększania przestrzeni miejskiej (Aleksandra Korpysz-Wiśniewska, Ivan Rogovoy).....	44
Możliwości i ograniczenia rozwoju turystyki dostępnej - w perspektywie międzynarodowej (Matylda Siwek i in.).....	45
Przestrzeń przyjazna mieszkańcom. Obszary ciche i zieleń publiczna w planach ogólnych gmin (Karolina Skibińska, Patrycja Adamczyk).....	46
Wpływ funkcjonowania schronisk turystycznych na wybrane elementy ekosystemów leśnych Beskidów (Adam Snopek).....	47
Krajobraz kulturowy wielkopolskiej wsi (Sylvia Staszewska).....	48
Jak wykorzystać zapomniane dziedzictwo kulturowe w planowaniu zagospodarowania i rozwoju obszarów peryferyjnych? Studium gminy wiejskiej Wągrowiec (Tadeusz Stryjakiewicz).....	49
Geneza i wykorzystanie turystyczne transgranicznych destynacji punktowych w Polsce (Tomasz Studzieniecki, Beata Meyer).....	50
Chęć do zapłaty za korzyści czerpane z krajobrazu - studium przypadku z obszarów na Dolnym Śląsku (Piotr Krajewski i in.).....	51
Wykorzystanie systemu informacji geograficznej (GIS) i bonitacji punktowej do delimitacji typów hydrotopów na przykładzie Tatr Polskich i południowej części Podhala (Sabina Wójcik).....	52
Krajobrazy wschodniego Svalbardu (Wiesław Ziaja).....	53

Pomiędzy meteorytem, śladami lądolodu i rzekami - ocena lokalnych geostanowisk a planowanie geoturystyki w regionie

Autorzy: dr Dawid Abramowicz, dr inż. Remigiusz Tritt, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Tematyka referatu zwraca uwagę na możliwości związane z wykorzystaniem lokalnych (istniejących, proponowanych) geostanowisk dla planowania geoturystyki w regionie. Biorąc pod uwagę metodę oceny geostanowisk opracowaną przez Kubalíkovą (2019), dokonano oceny wybranych geostanowisk w Poznaniu i okolicach, na podstawie czego wyróżniono obiekty stanowiące największe walory przyrodnicze i kulturowe o wysokim znaczeniu geoturystycznym. Referat prezentuje nie tylko metodę oceny geostanowisk, ale wyjaśnia zróżnicowanie krajobrazowe Poznania i jego najbliższych okolic z perspektywy kryteriów uwzględnianych przy planowaniu geoturystyki. Istotnym elementem referatu jest zaprezentowanie proponowanych geostanowisk w regionie, dotychczas niewymienianych w literaturze, w tym paleomender w Łęczycy, Kocie Doły w Luboniu, spiętrzenie wody na Wirynce.

Przestrzeń przyjazna mieszkańcom. Obszary ciche i zieleń publiczna w planach ogólnych gmin

Autorzy: mgr inż. Karolina Skibińska, mgr inż. Patrycja Adamczyk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Streszczenie referatu: Na zdrowie mieszkańców wpływają nie tylko ich indywidualne wybory związane ze stylem życia, ale również otaczające ich środowisko przyrodnicze i zabudowane. W obliczu dynamicznej urbanizacji zapewnienie przestrzeni sprzyjających odpoczynkowi i kontaktowi z naturą stanowi jedno z kluczowych wyzwań współczesnego planowania przestrzennego, które może stanowić istotne narzędzie wspierające zdrowie publiczne.

Często pomijanym, lecz istotnym aspektem jest dźwięk – czynnik niematerialny, który wpływa na jakość przestrzeni. Zgodnie z raportami WHO (2018) oraz EEA (2020), długotrwałe narażenie na hałas może prowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych. Z kolei ekspozycja na dźwięki naturalne wykazuje pozytywny wpływ na dobrostan człowieka. W związku z tym planowanie obszarów cichych i zieleni publicznej nabiera szczególnego znaczenia w kontekście poprawy jakości życia oraz ochrony zdrowia mieszkańców.

Reforma systemu planowania przestrzennego w Polsce wprowadziła nowy instrument w postaci planów ogólnych. Plany te umożliwiają samorządom gmin wyznaczenie standardów dostępności do obszarów zieleni publicznej. Uwzględniają również występujące w gminie obszary ciche.

Celem przeprowadzonych badań było określenie jak zmiany wprowadzone w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym mogą wpłynąć na ochronę i rozwój obszarów cichych i terenów zielonych. Podjęto próbę określenia wyzwań jakie stoją przed samorządami gmin, zwłaszcza na terenach miejskich, w uwzględnieniu tych kwestii przy sporządzaniu aktów planowania przestrzennego.

Granice Karpat - studium fizycznogeograficzne

Autorzy: dr hab. prof. UJ Jarosław Balon, Uniwersytet Jagielloński; dr Miłosz Jodłowski, Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie

Streszczenie referatu: Karpaty to jeden z rozleglejszych łańcuchów górskich Europy, położony na obszarze siedmiu państw: Polski, Ukrainy, Czech, Słowacji, Austrii, Węgier i Rumunii. Granice Karpat wydają się jednoznaczne, na wielu odcinkach stanowią one wyraźne progi morfologiczne, uwarunkowane tektonicznie, jednak dokładniejsza analiza pozwala wskazać miejsca lub obszary problemowe. Należą do nich m.in:

1. Przynależność (lub nie) do Karpat Gór Zachodniorumuńskich (Apuseni) i Wyżyny Siedmiogordzkiej;
2. Przebieg granicy pomiędzy Karpatami i Alpami w rejonie Bratysławy i Wiednia;
3. Przynależność fizycznogeograficzna Rudaw Wschodnioserbskich (Karpaty, Stara Płanina lub podział pasma na dwie części);
4. Granica pomiędzy Karpatami Zachodnimi a Kotliną Panońską a ściślej dyskusyjna przynależność szeregu kotlin śródgórskich, otwartych w kierunku południowym.

Współczesne wyzwania planowania przestrzennego w Krakowie: Zintegrowane podejście z perspektywy prawa i ekonomii

Autor: dr Bogusław Balza, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Streszczenie referatu: W ciągu ostatniej dekady Kraków dynamicznie się rozwijał, co zaowocowało powstaniem około 100 000 nowych mieszkańców. Niestety, znaczna część tej zabudowy powstała bez jasno określonej strategii urbanistycznej, co doprowadziło do chaosu przestrzennego i umożliwiło inwestorom dowolne kształtowanie zabudowy. Okres tej nieuporządkowanej ekspansji zbiegł się z gwałtownym wzrostem liczby mieszkańców oraz dynamicznym rozwojem gospodarczym miasta, wspomaganym przez bezpośrednie inwestycje zagraniczne. W efekcie, Kraków jest jednym z nielicznych miast w Polsce, które charakteryzuje się dodatnim przyrostem naturalnym.

W odpowiedzi na te wyzwania, władze lokalne poczyniły znaczące postępy w zakresie planowania przestrzennego – obecnie 80% powierzchni miasta jest objęte miejscowymi planami zagospodarowania. Kluczowym priorytetem stało się wprowadzenie kompleksowej strategii, która jasno określa, gdzie i jakie inwestycje mogą być realizowane, eliminując wcześniejszy chaos oraz zapewniając bardziej skoordynowany rozwój. Ochrona i rozbudowa terenów zielonych pozostają istotnym celem, jednak główny nacisk położono na stworzenie precyzyjnych wytycznych dla przyszłej zabudowy.

Artykuł analizuje także działania podejmowane w celu zmniejszenia uzależnienia od transportu samochodowego poprzez rozbudowę systemu komunikacji publicznej, co jest szczególnie istotne w obliczu rosnącego problemu nadmiernej ilości pojazdów na drogach. Kraków zмага się również z problemem smogu, podejmując różnorodne inicjatywy mające na celu poprawę jakości powietrza. W mieście realizowane są także projekty eliminacji wielogabarytowych reklam, które negatywnie wpływają na estetykę przestrzeni publicznej. Podsumowując, Kraków przeszedł transformację od chaotycznego rozwoju do bardziej uporządkowanego i zrównoważonego modelu urbanistycznego, w którym plany zagospodarowania przestrzennego odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu długoterminowej wizji miasta.

Struktura przestrzenna miejsc noclegowych w Portugalii: analiza z wykorzystaniem otwartych danych i danych urzędowych

Autorzy: dr hab. Mirosław Bełej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie; PhD Márcio Ribeiro Martins, Assistant Professor Catarina Martins, Instituto Politécnico de Bragança, Portugal

Streszczenie referatu: Badanie analizuje rozmieszczenie przestrzenne obiektów noclegowych w Portugalii na podstawie danych z OpenStreetMap (OSM) oraz Krajowego Rejestru Turystyki (RNT). Zastosowanie metod geostatystycznych, takich jak Kernel Density Estimation (KDE) i Empirical Bayesian Kriging, pozwala na identyfikację skupisk i wzorców przestrzennych różnych typów zakwaterowania. Mimo mniejszej szczegółowości niż oficjalne źródła, OSM okazuje się użytecznym, darmowym narzędziem do szybkiej analizy dostępności miejsc noclegowych. Wyniki mogą wspierać planowanie regionalne i rozwój zrównoważonej turystyki.

Krajobrazy priorytetowe województwa wielkopolskiego. Walory, zagrożenia, kierunki ochrony

Autorzy: dr hab. prof. UAM Sylwia Bródka, prof. dr hab. Andrzej Macias, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; Jowita Maćkowiak, Jarosław Kamiński, Agnieszka Podgórska, Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego

Streszczenie referatu: Referat prezentuje wyniki audytu krajobrazowego województwa wielkopolskiego oraz możliwości wykorzystania potencjału informacyjnego tego opracowania w obszarze badań naukowych oraz zastosowań praktycznych.

Na terenie województwa wielkopolskiego zidentyfikowano 120 krajobrazów priorytetowych w 3 grupach, 11 typach i 24 różnych podtypach krajobrazu. Powierzchnia i liczba krajobrazów priorytetowych to około 5% wszystkich krajobrazów regionu. Obszarowo dominują krajobrazy wód powierzchniowych i bagienno-łukowe, a pod względem liczbowym krajobrazy wiejskie i podmiejskie. Krajobrazy priorytetowe w większości reprezentują rzeźbę dolinną (64%), a dalej rzeźbę równinną (22%), falistą (13%) i pagórkowatą (1%). Krajobrazy przyrodnicze zlokalizowane są przede wszystkim w dolinie rzeki Warty i Noteci, a przyrodniczo-kulturowe i kulturowe na obszarach równinnych.

Szczególną wartością krajobrazów priorytetowych województwa wielkopolskiego są walory kulturowe, wśród których dominują pałce i dwory (203 obiekty). Występują one licznie w krajobrazach wiejskich w centralnej i południowej części regionu. Ważnym walorem krajobrazowym są kościoły, najliczniej występujące w krajobrazach miejskich i wielkomiejskich (31 obiektów). Istotną wartość kulturową reprezentują również obiekty archeologiczne o swoistej formie krajobrazowej (19 obiektów). Walory estetyczno-widokowe krajobrazów priorytetowych są reprezentowane przez elementy ekspozycji biernej (dominanty, akcenty i wnętrza krajobrazowe) oraz czynnej (osie, punkty i ciągi widokowe, przedpola ekspozycji). Ich największe nagromadzenie występuje w krajobrazach kulturowych (odpowiednio 242 i 349 obiektów) oraz przyrodniczo-kulturowych (192 i 213 obiektów).

Krajobrazy priorytetowe w województwie wielkopolskim podlegają różnym formom antropopresji. Wśród istniejących zagrożeń dla wartości krajobrazu największe znaczenie mają obiekty o negatywnym wpływie na spójność struktury krajobrazu (215 obiektów) oraz na cechy fizjonomiczne (253 obiekty). Opisana sytuacja dotyczy przede wszystkim krajobrazów podmiejskich i wiejskich objętych intensywnym zainwestowaniem (osiedla deweloperskie, obszary infrastruktury technicznej), które jest dysharmonijnie w stosunku do historycznie ukształtowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej tych obszarów.

W podsumowaniu omówiono znaczenie wyników audytu krajobrazowego w badaniach naukowych (na przykładzie oceny różnorodności przyrodniczej i wartościowania potencjału usług kulturowych) oraz w zarządzaniu przestrzenią na poziomie dokumentów planistycznych szczebla gminnego.

"Audyt z widokiem" - zasoby wizualne w Audycie Krajobrazowym Województwa Śląskiego

Autorzy: dr Szymon Chmielewski, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie; dr inż. Anna Żemła-Siesicka, dr hab. prof. UŚ Urszula Myga-Piątek, Uniwersytet Śląski w Katowicach; Andrzej Weigle, Maciej Wasilewski, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska

Streszczenie referatu: Audyt krajobrazowy jest nowym instrumentem ochrony krajobrazu w Polsce, jego zakres i treść szczegółowo omawia Rozporządzenie (Dz.U. 2022 poz.2308), również w odniesieniu do zasobów wizualnych, w tym elementów ekspozycji widokowej (punkty, ciągi, osie widokowe). Rozporządzenia omawia zakres i poziom dokładności (skalę) opracowania, wskazuje konieczność przeprowadzenia analiz estetyczno-widokowych oraz opracowania wytycznych odnośnie określenia walorów ekspozycji oraz zasad ich ochrony i kształtowania, pozostawiając sposób i źródła danych przestrzennych bez doprecyzowania. Wynikająca z dyrektywy INSPIRE (2007) dostępność otwartych danych przestrzennych, skłania wykonawców audytu do analiz w środowisku oprogramowania GIS; nie rozwiązuje to jednak problemu standaryzacji ścieżek postępowania metodycznego. Celem prezentacji jest przedstawienie wybranych wyników oceny krajobrazów (karty krajobrazów) w tym oceny zasobów wizualnych, oraz omówienie wad, zalet i uwarunkowań przyjętej ścieżki postępowania metodycznego wraz z propozycją jej standaryzacji. W ramach audytu krajobrazowego województwa śląskiego wykonano identyfikację zasobów wizualnych dla 183 krajobrazów priorytetowych wyznaczonych w ramach audytu województwa śląskiego oraz dla obszarów w obrębie obszarów lub obiektów objętych ochroną (łącznie 91 obszarów). Wyznaczono 413 punkty widokowe, 115 osi widokowych, 293 ciągi widokowe, 212 przedpoli ekspozycji oraz 163 dominanty krajobrazowe. W kartach krajobrazów wydano propozycje zaleceń dla ochrony walorów widokowych. Wypracowane ścieżki geoprzetwarzania umożliwiają uzyskanie wiarygodnych wyników, co znacząco wzmacnia skuteczność ochrony krajobrazu na poziomie wojewódzkim.

Zintegrowane planowanie rozwoju - szansa czy zagrożenie dla kształtowania relacji człowiek – środowisko w warunkach polskiej reformy systemu planowania?

Autor: prof. dr hab. Paweł Churski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Zintegrowane planowanie rozwoju to holistyczny proces wyznaczania i realizacji celów rozwojowych, uwzględniający współzależności (relacje) między uwarunkowaniami społecznymi, ekonomicznymi i środowiskowymi rozwoju społeczno-gospodarczego. Wdrażana w Polsce od 2000 roku reforma systemu planowania prowadzi do sytuacji, w której zintegrowane planowanie rozwoju przestaje być procesem prakseologicznym i staje się obligatoryjnym podejściem do programowania i realizacji działań planistycznych odnoszących się do wymiaru społeczno-gospodarczego i przestrzennego procesu rozwoju. Nawiązując do dorobku prof. Danieli Sołowiej, zwracającej w swoich pracach uwagę na konieczność przeprowadzania obiektywnych i pogłębionych waloryzacji środowiska przyrodniczego, których wyniki powinny być wykorzystane w planowaniu działalności człowieka w przestrzeni geograficznej, celem referatu jest przedstawienie aktualnego stanu wdrażania zintegrowanego planowania rozwoju w Polsce. Szczególną uwagę kieruje się na identyfikację znaczenia tego podejścia dla optymalizowania kształtowania relacji człowiek - środowisko. W prezentacji autor przedstawia genezę zintegrowanego planowania rozwoju oraz zwraca uwagę na uwarunkowania upowszechnienia tego podejścia w praktyce planistycznej. Podkreśla miejsce i znaczenie zintegrowanego planowania rozwoju w optymalizowaniu relacji człowiek-środowisko. Dokonuje uporządkowania kalendarium polskiej reformy systemu planowania. Dzieli się krytyczną oceną stanu obecnego, zwracając uwagę na główne zagrożenia. Formułuje rekomendacje na przyszłość dotyczące zarówno działań doraźnych jak i długookresowych.

Od fizjografii do zielonej infrastruktury – doświadczenia aplikacyjne zespołu planowania krajobrazu SGGW

Autorzy: dr hab. Agata Cieszewska, dr hab. inż. Renata Giedych, dr inż. Gabriela Maksymiuk, dr Joanna Adamczyk-Jabłońska, dr hab. inż. Joanna Dudek-Klimiuk, dr Agnieszka Sosnowska, SGGW w Warszawie; dr inż. Przemysław Wolski, prof. dr hab. Barbara Szulczewska, IRMiR

Streszczenie referatu: Zespół planowania krajobrazu działający w Katedrze Architektury Krajobrazu SGGW od kilku dekad zajmuje się praktycznym zastosowaniem badań krajobrazowych, które stanowiły również istotny obszar działalności Profesora Daniela Sołowiej. Doświadczenia zespołu SGGW ewoluowały od opracowań fizjograficznych po ekofizjografię sporządzane dla m.in. obszaru metropolitalnego i województwa mazowieckiego, a także nowatorskie podejście do syntezy informacji o środowisku jakie przedstawia Atlas Ekofizjograficzny Warszawy. Znaczny obszar działania prac zespołu to plany ochrony parków krajobrazowych (głównie operaty krajobrazowe, planowania przestrzennego i turystyczne - 9 obszarów), praktyczną ochronę krajobrazu realizowano w Audycie krajobrazowym woj. śląskiego. Istotny był udział członków zespołu w pracach na rzecz kreowania nowej wizji Warszawy w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Wiele projektów zrealizowanych przez zespół bazowało na zaawansowanych analizach uwarunkowań środowiskowych i przyczyniło się do wdrażania początkowo systemu przyrodniczego miasta, a w kolejnych pracach zielonej infrastruktury, która obecnie stała się priorytetem w zrównoważonym rozwoju gmin. Zmiana podejścia do czynnika środowiskowego w planowaniu przestrzennym z elementu uwarunkowań po wyznacznik struktury funkcjonalno-przestrzennej nawiązuje do wyzwania adaptacji do zmiany klimatu. Ewolucja ta skłania do przemyślenia przyszłości opracowań ekofizjograficznych w kontekście nowych wyzwań i priorytetów planowania przestrzennego.

Zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w planowaniu urządzeniowo-rolnym

Autorzy: dr inż. Teresa Dzikowska, dr Elżbieta Szopińska, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu; mgr inż. Joanna Piotrowska, Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu

Streszczenie referatu: Planowanie przestrzenne terenów rolniczych realizowane jest w zakresie, który nie jest wystarczający dla zaprogramowania modernizacji terenów wiejskich. Jest to szczególnie konieczne, gdy przestrzeń wymaga wprowadzenia zróżnicowania form użytkowania terenu i kształtowania bioróżnorodności oraz krajobrazu. W chwili obecnej coraz częściej pojawiają się konflikty pomiędzy różnymi funkcjami terenów rolniczych. Dodatkowo zasady zrównoważonego rozwoju wpływają na konieczność uwzględnienia nie tylko aspektów produkcji rolniczej, ale również ekologicznych i społecznych możliwości kształtowania przestrzeni.

W planach urządzeniowo-rolnych analizowany jest teren rolniczy w aspekcie ciągłego utrzymania wysokich walorów zarówno produkcyjnych jak i środowiskowych, który może być wykorzystany do rozwoju społecznego. Proponowane rozwiązania mają na celu w szczególności utrzymanie i rozwijanie lokalnych społeczności wiejskich, przy czym interesariuszem docelowym każdorazowo pozostaje rolnik.

Rozwiązania oparte na naturze w dokumentach prawnych i zarządczych planowania rozwoju gmin – studium przypadku Mińsk Mazowiecki

Autorzy: dr hab. inż. Renata Giedych, dr inż. Gabriela Maksymiuk, dr hab. Agata Cieszevska, dr Joanna Adamczyk-Jabłońska, dr Agnieszka Sosnowska, dr hab. inż. Joanna Dudek-Klimiuk, SGGW w Warszawie; dr hab. prof. IGiPZ PAN Magdalena Kuchcik, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN; dr hab. inż. Dorota Pustowska-Tyszevska, Politechnika Warszawska

Streszczenie referatu: Rozwiązania oparte na naturze (NBS) stanowią skuteczne narzędzia zwiększania odporności na zmianę klimatu, przynosząc korzyści społeczne, środowiskowe i ekonomiczne. Wykorzystując naturalne procesy i ekosystemy, NBS przyczyniają się do łagodzenia skutków ekstremalnych zjawisk pogodowych, poprawiają jakość powietrza i wody, zwiększając naturalną retencję, pomagają w ochronie różnorodności biologicznej, wpływają na poprawę jakości życia mieszkańców poprzez zwiększanie dostępności terenów zieleni. Nowa Strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu UE wskazuje szczebel lokalny jako kluczowy dla adaptacji do zmiany klimatu w Europie. Wdrażanie NBS na szczeblu gminy pozwala na bardziej precyzyjne dostosowanie działań do specyficznych potrzeb danego obszaru, uwzględniając lokalne warunki środowiskowe, gospodarcze i społeczne. Celem badań była identyfikacja zakresu stosowania NBS w dokumentach prawnych i zarządczych związanych z planowaniem rozwoju miasta Mińsk Mazowiecki. Analizami objęto dokumenty określające kierunki rozwoju polityki przestrzennej, społeczno-gospodarczej oraz ochrony środowiska w zakresie: rodzajów stosowanych NBS, zasad ich wprowadzania, rozległości i kompleksowości ich implementacji. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że najwięcej analizowanych dokumentów koncentruje się na rozwiązaniach związanych z ochroną i kształtowaniem terenów zieleni i wód. Znacznie mniej uwagi jest poświęćcane zrównoważonemu zarządzaniu zasobami przyrody oraz tworzeniu nowych ekosystemów. Istotnym zauważonym problemem jest brak intencjonalnego działania w zakresie adaptacji do zmiany klimatu oraz brak synergii pomiędzy różnymi dokumentami sektorowymi

Przyrodnicze, społeczne i prawne uwarunkowania udostępniania parków narodowych na Słowacji

Autorzy: dr Miłosz Jodłowski, Akademia Kultury Fizycznej im. B. Czecha w Krakowie, dr hab. prof. UJ Jarosław Balon, Uniwersytet Jagielloński

Streszczenie referatu: Na terenie Słowacji utworzono 9 parków narodowych. Pięć z nich znajduje się w Centralnych Karpatach Zachodnich (Tatrzański PN, PN Niżne Tatry, PN Wielka Fatra, PN Mała Fatra i Pieniński PN), trzy - w Wewnętrznych Karpatach Zachodnich (PN Słowacki Raj, PN Murańska Płanina i PN Słowacki Kras), a jeden - w Zewnętrznych Karpatach Zachodnich (PN Połoniny). Parki te należą do najważniejszych destynacji turystycznych na Słowacji, o wybitnych walorach przyrodniczych, umożliwiających uprawianie różnych form turystyki i rekreacji, w szczególności turystyki górskiej, narciarskiej, rowerowej, jaskiniowej oraz wspinaczki, a także wielu ich specjalistycznych odmian.

Słowackie regulacje prawne dotyczące udostępniania parków narodowych, w tym ograniczenia dotyczące różnych form turystyki aktywnej (przestrzenne, czasowe, ilościowe i jakościowe) czy lokalizacji infrastruktury turystycznej należą do najbardziej restrykcyjnych, a jednocześnie najbardziej skomplikowanych w Europie. Sposób ich wprowadzania, z bardzo ograniczonym udziałem interesariuszy, jest przyczyną licznych konfliktów społecznych. Dodatkowo, przepisy te nie zawsze wynikają z analizy rzeczywistych i potencjalnych zagrożeń dla środowiska. W rezultacie, poziom ich akceptacji i skuteczność egzekwowania jest bardzo niska.

Postglacjalne walory krajobrazu Wysoczyzny Gnieźnieńskiej na mapach i w zbiorach danych przestrzennych

Autorzy: dr Lech Kaczmarek, dr Przemysław Gonera, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w Poznaniu

Streszczenie referatu: Wystąpienie ma na celu wskazanie metodyki gromadzenia, przetwarzania i udostępniania źródeł danych przestrzennych do celów wyznaczania, badania i promocji obiektów i obszarów szczególnie atrakcyjnych pod kątem geomorfologii glacialnej. Obszar zainteresowania stanowi fragment Wysoczyzny Gnieźnieńskiej i jest przedmiotem zainteresowania autorów pod kątem utworzenia w przyszłości geoparku. Autorzy są współzałożycielami Stowarzyszenia Geopark Wielkopolski (<https://wielkopolskaglacjalna.pl>).

Metodyka gromadzenia źródłowych danych przestrzennych obejmuje analizę dokładności danych, zdefiniowaną w normie ISO oraz badanie potencjału informacyjnego (Kaczmarek 2013). Przedstawiona zostanie zwięzła charakterystyka rekomendowanych baz danych i źródeł mapowych.

Sposoby przetwarzania danych obejmują szereg czynności na danych rastrowych, wektorowych oraz atrybutowych, które służą uzyskaniu syntetycznych informacji o charakterze geologicznym, geomorfologicznym i krajobrazowym. Ilustracją będą przykłady wdrożonych procedur przetwarzania.

Udostępnianie źródeł danych zostanie zaprezentowane w aspekcie tworzenia usług sieciowych w standardzie OGC oraz budowania tematycznej platformy dostępowej i aplikacji terenowej.

Kompleksowe opracowanie geoinformacyjne źródeł danych przestrzennych stanowi punkt wyjścia do oceny georóżnorodności oraz tworzenia opracowań popularnonaukowych (w tym prowadzenia terenowych prac badawczych) w celu projektowania geoturystycznego udostępniania terenu.

Presja zagospodarowania przestrzennego w otoczeniu polskich parków narodowych: przypadek Roztoczańskiego Parku Narodowego

Autor: dr hab. prof. UG Mariusz Kistowski, Uniwersytet Gdański

Streszczenie referatu: Na tle analizy danych GUS dotyczących zasięgu przestrzennego i treści ustaleń mpzp oraz decyzji wz/icp w gminach obejmujących polskie parki narodowe i ich otuliny, dokonano szczegółowej analizy ustaleń mpzp i decyzji wz i icp przyjętych w ostatnich 2 dekadach w otulinie Roztoczań-skiego Parku Narodowego, położonej w obrębie 7 gmin powiatu zamojskiego i biłgorajskiego. Jego wybór wynikał m.in. z największego pokrycia otuliny planami miejscowymi w ujęciu bezwzględnym i względnym. Przeanalizowano szczegółowo warunki środowiskowe, kreujące bariery i ograniczenia prawne i fizjograficzne dla zagospodarowania przestrzennego. Wskazano cechy środowiska i obszary, gdzie istniejące i planowane zagospodarowanie koliduje z zasięgiem tych barier i ograniczeń. Wskazano również przykłady grup przedsięwzięć inwestycyjnych, które w ostatnich latach powodują największą presję na środowisko i krajobraz w sąsiedztwie parku narodowego.

Sztuka na ulicach Muranowa: Oddolne inicjatywy artystyczne w kontekście upiększania przestrzeni miejskiej

Autorzy: dr Aleksandra Korpysz-Wiśniewska, mgr Ivan Rogovoy, Uniwersytet Warszawski

Streszczenie referatu: Muranów to osiedle Warszawy o wyjątkowej historii i tożsamości, co znajduje odbicie w przestrzeni publicznej. W ostatnich latach coraz wyraźniejsze w krajobrazie tego obszaru stają się prace tworzone przez lokalnych artystów, aktywistów i organizacje pozarządowe. Celem omawianego badania jest określenie wpływu tych inicjatyw na przestrzeń miejską Muranowa, z uwzględnieniem ich roli w kształtowaniu tożsamości miejsca oraz kwestii zaangażowania mieszkańców w proces tworzenia sztuki publicznej. W badaniu zastosowano dwie główne metody: (1) inwentaryzację prac artystycznych obecnych w przestrzeni Muranowa i analizę ich treści, oraz (2) wywiady pogłębione z aktorami zaangażowanymi w powstawanie tych dzieł. Wyniki wskazują, że oddolnie tworzona sztuka publiczna upiększa przestrzeń miejską, opowiada o historii i współczesności Muranowa, może także wzmacniać lokalną tożsamość oraz oddziaływać na społeczność.

Polskie winnice w krajobrazie kulturowym

Autorzy: dr Karolina Królikowska, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu; dr Edyta Pijet-Migoń, Uniwersytet WSB Merito we Wrocławiu; dr Marta Sidorkiewicz, Uniwersytet Szczeciński; dr inż. Anna Dubel, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie; dr Berenika Dyczek, Uniwersytet Wrocławski

Streszczenie referatu: W ciągu ostatniej dekady nastąpił znaczny wzrost zainteresowania uprawą winorośli i produkcją wina w Polsce. Ten intensywny rozwój polskiego winiarstwa jest napędzany przez kilka czynników, w tym zmiany we wzorcach konsumpcji alkoholu, wprowadzenie odpornych odmian winorośli, a także postępujące zmiany klimatu, które pozwalają na przesuwanie się rejonu upraw winorośli na północ. Winnice są w wielu regionach Polski nowym elementem krajobrazu, aczkolwiek w wielu regionach nawiązują do dawnych tradycji winiarskich, które w pewnym momencie historii zanikły. W referacie zostaną przedstawione wyniki badań przeprowadzonych wśród polskich winiarzy na temat relacji między ich działalnością a lokalnym krajobrazem i miejscowymi społecznościami. Polskie winnice mają zwykle małe arealy, a zatem ich wpływ na środowisko przyrodnicze nie jest zbyt duży. Mimo to winiarze przywiązują dużą wagę do proekologicznych metod uprawy winorośli i produkcji wina. Ponadto w wielu przypadkach zabudowa winiarni nawiązuje do lokalnych tradycji architektonicznych lub wręcz mieści się w odrestaurowanych zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi obiektach zabytkowych. Winiarze to często osoby zainteresowane historią, krajobrazem i tożsamością regionu. Pozwala to mieć nadzieję, że rozwój uprawy winorośli w Polsce będzie przebiegał w sposób zrównoważony, bez negatywnego wpływu na krajobraz kulturowy i przyrodę, a wręcz przynosząc pozytywne efekty w tym zakresie.

Aktualne metody badań struktury przestrzennej krajobrazu na przykładzie sieci ekologicznej w Wielkopolsce

Autor: dr Marta Kubacka, dr inż. Witold Piniarski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Sieć ekologiczna w Wielkopolsce zajmuje 15 212,37 km², co daje 51% powierzchni województwa. Stan zachowania i funkcjonalność tych cennych przyrodniczo obszarów jest mocno powiązany z tym, w jakim kierunku prowadzony jest rozwój przestrzenny i jaki ma on wpływ na zmiany zachodzące w strukturze przestrzennej krajobrazu. Najnowsze wyniki ewaluacji Europejskiej Agencji Środowiska pokazują, że postępujące zjawisko fragmentacji i izolacji obszarów cennych przyrodniczo stanowi coraz większe zagrożenie dla struktury przestrzennej krajobrazu w całej Europie.

Sieć ekologiczna obejmuje obszary węzłowe, korytarze ekologiczne oraz strefy buforowe. Ocena przestrzenno-czasowych zmian w pokryciu i użytkowaniu terenu w tych elementach zwiększa efektywność zarządzania krajobrazem. Niniejsze badanie analizuje zmiany w pokryciu i użytkowaniu terenu w sieci ekologicznej na terenie województwa wielkopolskiego w trzech przedziałach czasu (2008, 2014, 2020). Jego celem jest zidentyfikowanie najskuteczniejszych wskaźników krajobrazowych tzw. metryk do różnicowania elementów sieci ekologicznej oraz ukazania trendów w ocenie stopnia fragmentacji krajobrazu w różnych skalach przestrzennych (lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej) oraz różnych odległościach od sieci ekologicznej (od 250 do 1000 m).

Przeprowadzona analiza ujawniła znaczące zmiany w obrębie korytarzy ekologicznych, w których dominują obszary użytkowane rolniczo (77%) oraz w strefach buforowych, w których przybywa obszarów zabudowanych. Metryki takie jak largest patch index (miara największego płata) i share_mn (średnia wielkość płata) skutecznie różnicują elementy sieci ekologicznej (węzły, korytarze i strefy buforowe), podczas gdy division (miara zróżnicowania) i effective mesh size (efektywny wymiar płata) podkreślają trendy fragmentacji. Strefy buforowe znajdujące się najbliżej granic sieci ekologicznej (0-250m) wykazywały szybsze zmiany, podkreślając podatność sieci ekologicznej na presję zewnętrzną. Wyniki podkreślają dużą przydatność podstawowego zestawu metryk krajobrazowych i odpowiadających im danych przestrzennych do monitorowania i zarządzania siecią ekologiczną.

Wizerunek Roztocza i Roztoczańskiego Parku Narodowego w percepcji społecznej

Autorzy: dr Magdalena Kubal-Czerwińska, dr Aneta Pawłowska-Legwand, dr Joanna Hibner,
Uniwersytet Jagielloński

Streszczenie referatu: Wizerunek Roztocza i Roztoczańskiego Parku Narodowego odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu jego atrakcyjności turystycznej oraz społecznego postrzegania. Park narodowy to obszar, który łączy unikalne walory przyrodnicze, bogactwo dziedzictwa kulturowego oraz potencjał edukacyjny i rekreacyjny. Wystąpienie koncentruje się na wynikach badań ankietowych dotyczących wizerunku Roztocza i Roztoczańskiego Parku Narodowego, przeprowadzonych na próbie około 850 respondentów z całej Polski. Badanie ankietowe pozwoliło zidentyfikować kluczowe skojarzenia respondentów z regionem, ich znajomość położenia geograficznego, percepcję walorów przyrodniczych i kulturowych oraz znaczenie Roztoczańskiego Parku Narodowego jako symbolu ochrony środowiska. Szczególną uwagę zwrócono na ocenę, w jakim stopniu region i park narodowy spełniają oczekiwania turystów oraz jak mogą przyczyniać się do rozwoju zrównoważonej turystyki. Wyniki badania stanowią punkt wyjścia do formułowania praktycznych rekomendacji dotyczących promocji regionu, poprawy infrastruktury turystycznej oraz działań wspierających jego rozwój jako unikalnej destynacji turystycznej w Polsce, opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju.

Badania warunków termicznych miasta Bydgoszczy z wykorzystaniem danych satelitarnych

Autorzy: mgr inż. Aleksandra Kukuła, dr hab. prof. UKW Danuta Szumińska, mgr inż. Sebastian Czapiewski, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcz; dr inż. Ewa Kanecka-Geske, dr inż. Wiesława Kasperska-Wołowicz, Instytut Technologiczno-Przyrodniczy Państwowy Instytut Badawczy Oddział w Bydgoszczy

Streszczenie referatu: W badaniach dokonano obliczenia temperatury powierzchniowej dla obszaru Bydgoszczy w latach 1984-2023 z wykorzystaniem zdjęć satelitarnych programu Landsat przy użyciu technik i narzędzi systemów informacji geograficznej. Przeprowadzono analizę rozkładu przestrzennego temperatury powierzchni oraz podjęto próbę określenia współzależności pomiędzy różnymi typami użytkowania terenu a temperaturą powierzchniową. Obliczone wartości temperatury powierzchni skorelowano z danymi temperatury powietrza zmierzonymi na stacji meteorologicznej Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego Państwowego Instytutu Badawczego. Zauważono zależność występowania niższych wartości temperatury na obszarach zielonych. Obszary bardziej zurbanizowane odznaczały się wyższą temperaturą. Uzyskane wyniki mogą posłużyć podczas planowania nowych inwestycji miejskich, uwzględniające projektowanie enklaw zieleni w celu poprawy komfortu termicznego na obszarze miasta.

Od oceny środowiska przyrodniczego do oceny usług ekosystemowych. Dlaczego warto wchodzić dwa razy do tej samej rzeki?

Autorzy: dr hab. prof. UW Sylwia Kulczyk, dr hab. Marta Derek, Uniwersytet Warszawski

Streszczenie referatu: Koncepcja usług ekosystemowych cieszy się globalną popularnością jako narzędzie pozwalające na określenie relacji między ludźmi a krajobrazem, w którym funkcjonują i który współtworzą. Bywa jednak również przedmiotem krytyki, szczególnie w kontekście jej umiejscowienia w stosunku do wcześniejszych ram teoretyczno-metodycznych, w ramach których podejmowano badania o podobnym charakterze. W tym referacie chcielibyśmy prześledzić ewolucję, jaką przeszło podejście do oceny krajobrazu (bądź środowiska przyrodniczego lub usług ekosystemowych) w ciągu ostatnich 30 lat. Odwołując się do dorobku osób związanych z WGSR UW oraz odnosząc do szerszych ram akademickich, pokażemy, że prace poprzednich pokoleń specjalistów pozostają nadal ważne i aktualne.

"Jaka piękna katastrofa" Wykorzystanie zdarzeń ekstremalnych oraz katastrof przyrodniczych w działalności turystycznej

Autor: dr hab. Michał Kupiec, Uniwersytet Szczeciński

Streszczenie referatu: Współczesna turystyka coraz częściej czerpie inspirację z ekstremalnych zjawisk przyrodniczych oraz historycznych katastrof. Celem referatu jest analiza sposobów, w jakie zdarzenia takie jak erupcje wulkaniczne, trzęsienia ziemi, czy katastrofy ekologiczne są wykorzystywane w sektorze turystycznym. Omówione zostaną zarówno aspekty ekonomiczne, jak i etyczne związane z tzw. „turystyką katastroficzną”. Szczególna uwaga zostanie poświęcona wpływowi takich działań na lokalne społeczności oraz na percepcję ryzyka wśród turystów. Istotnym elementem jest też narracja edukacyjna związana z włączaniem takich elementów do produktu turystycznego oraz infrastruktury. Referat podkreśla konieczność zrównoważonego podejścia do tego zjawiska, uwzględniającego zarówno potencjał rozwoju turystyki, jak i kwestie etyczne oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Obszary uzupełnienia zabudowy jako nowe narzędzie planowania przestrzennego - szansa czy zagrożenie dla rozwoju zrównoważonego?

Autorzy: dr hab. inż. prof. UWM Krystyna Kurowska, dr inż. Hubert Kryszk, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Streszczenie referatu: Reforma planowania przestrzennego w Polsce, wprowadzona w 2023 roku, znacząco zmieniła podejście do kształtowania zabudowy, wprowadzając m.in. obszary uzupełnienia zabudowy (OUZ). Nowe rozwiązanie ma na celu ograniczenie niekontrolowanego rozlewania się miast i efektywniejsze wykorzystanie terenów już zurbanizowanych. W kontekście polityki zrównoważonego rozwoju OUZ stanowią narzędzie służące uporządkowaniu przestrzeni i lepszemu zarządzaniu gruntami, zwłaszcza w gminach borykających się z presją inwestycyjną.

W ramach badań zostaną przeanalizowane kryteria wyznaczania tych obszarów oraz ich wpływ na proces decyzyjny dotyczący nowych inwestycji. Omówione zostaną zarówno szanse, jakie daje nowe rozwiązanie, takie jak ułatwienie lokalizacji zabudowy na terenach posiadających infrastrukturę techniczną, jak i potencjalne zagrożenia, w tym ograniczenia dla właścicieli nieruchomości czy ryzyko konfliktów społecznych.

Analiza obejmie symulacje (studium przypadku dla wybranych obszarów) wyznaczania UOZ oraz jego wpływu na rozwój miast i wsi. Podjęta zostanie próba oceny, czy OUZ mogą realnie usprawnić proces planowania przestrzennego, czy staną się kolejną barierą administracyjną. Wnioski z referatu mają na celu wskazanie, w jakim stopniu obszary uzupełnienia zabudowy odpowiadają na współczesne wyzwania urbanizacyjne oraz czy ich zastosowanie przyczyni się do racjonalnego gospodarowania przestrzenią.

Wpływ sportów motorowych na zmiany krajobrazu – analiza przestrzenna torów off-roadowych i ich otoczenia w Małopolsce

Autorzy: dr hab. prof. AWF Wojciech Maciejowski, Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie; dr Magdalena Kwiek, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Streszczenie referatu: Sporty motorowe, zwłaszcza off-road, stanowią dynamicznie rozwijającą się formę aktywności rekreacyjnej, której wpływ na krajobraz i środowisko naturalne budzi coraz większe zainteresowanie badaczy. Niniejszy artykuł analizuje zmiany krajobrazu wynikające z intensywnego użytkowania terenów pod tory off-roadowe, uwzględniając takie aspekty jak erozja gleby, degradacja roślinności, zmiany hydrologiczne oraz wpływ hałasu i emisji spalin na lokalne ekosystemy.

Badania oparte są na obserwacjach terenowych przeprowadzonych w wybranych lokalizacjach, analizie wykroczeń względem prawa oraz działań podejmowanych przez lokalne władze w celu minimalizacji negatywnych skutków tej formy rekreacji.

Wyniki badań wskazują, że rozwój infrastruktury off-roadowej prowadzi do zmian w strukturze krajobrazu, szczególnie w obszarach o wysokiej wartości przyrodniczej i kulturowej.

Artykuł podkreśla potrzebę równoważenia rozwoju sportów motorowych z zasadami ochrony środowiska i zrównoważonego planowania przestrzennego. Wyniki mogą być przydatne dla decydentów, zarządców terenów oraz organizatorów wydarzeń sportowych w podejmowaniu świadomych decyzji dotyczących użytkowania krajobrazu.

Wykorzystanie danych z mediów społecznościowych w analizach preferencji krajobrazowych

Autor: mgr inż. Monika Lebiedzińska, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Streszczenie referatu: Dane z mediów społecznościowych, zwłaszcza zdjęcia publikowane na Instagramie dostarczają unikalnych informacji o relacjach społeczno-ekologicznych. Dzięki geolokalizacji i oznaczeniom czasowym stanowią cenne uzupełnienie tradycyjnych metod badawczych, szczególnie w analizach krajobrazowych obszarów miejskich i podmiejskich, które wyróżniają się wysoką dostępnością takich danych. Treści wizualne odzwierciedlają zachowania, preferencje estetyczne oraz sposób postrzegania otoczenia przez użytkowników. W badaniu skupiono się na jednostkach krajobrazowych w typie wielkomiejskim, miejskim i podmiejskim Wrocławia i Poznania wraz z ich strefami podmiejskimi, analizując dane z lat 2020 i 2023 również pod kątem wpływu pandemii COVID-19 na użytkowanie krajobrazu.

Analiza zdjęć z Instagrama, wykluczając fotografie wykonane we wnętrzach budynków, pozwoliła zbadać aktywności użytkowników oraz elementy krajobrazu za pomocą sztucznej inteligencji i weryfikacji manualnej. Dla podkreślenia potencjału analizy przestrzennej obliczono zagęszczenie zdjęć dla geolokalizacji i jednostek krajobrazowych. Wyniki wskazują, że w 2020 roku tereny zieleni odnotowały znacząco wyższe natężenie aktywności fotograficznej w przestrzeni otwartej w porównaniu z 2023 rokiem. Trend ten nie był równie wyraźny w przypadku innych lokalizacji, co dodatkowo uwidacznia rolę terenów zieleni jako kluczowych przestrzeni rekreacyjnych w okresach kryzysowych. Wyniki wskazują na zmiany w korzystaniu z przestrzeni miejskich oraz wpływ globalnych wydarzeń na relacje ludzi z otoczeniem, ukazując potencjał analizy danych wizualnych w badaniach krajobrazowych.

Wpływ planów zagospodarowania przestrzennego na rozmieszczenie terenów zieleni w miastach wojewódzkich

Autor: dr inż. Joanna Lipsa, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Streszczenie referatu: Badania koncentrują się na analizie wpływu planów zagospodarowania przestrzennego na rozmieszczenie terenów zieleni w miastach wojewódzkich w Polsce. Celem pracy jest określenie przestrzennego zróżnicowania dostępności zieleni miejskiej oraz zbadanie, w jakim stopniu plany zagospodarowania wspierają zrównoważony rozwój i poprawę jakości życia mieszkańców. Wykorzystano metody analizy przestrzennej GIS do oceny dostępności i funkcji terenów zieleni w różnych częściach miast. Wyniki badań wskazują na istotne różnice w podejściu do projektowania przestrzeni zieleni, a także na obszary wymagające interwencji planistycznych. Badania dostarczają rekomendacji dla władz miejskich w zakresie integracji terenów zieleni w strategiach planistycznych.

Prawa miejskie a krajobraz miejscowości – ujęcie historyczne

Autorzy: dr Dariusz Lorek, dr Tymoteusz Horbiński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Badania koncentrują się na określeniu przekształceń przestrzennych zachodzących na wybranych obszarach w kontekście zmian administracyjnych (prawa miejskie). Rozważono występowanie zarówno poszczególnych cech topograficznych, jak i przekształceń struktur i relacji przestrzennych zachodzące na badanym obszarze od XIX wieku. Materiał źródłowy stanowiły archiwalne opracowania kartograficzne z kilku okresów oraz współczesne zasoby danych. Część badań dotyczyła możliwości wykorzystania i prezentacji danych w formie interaktywnej. Działania programistyczne koncentrowały się na implementacji wszystkich zebranych danych archiwalnych w postaci rastrów oraz budowie serwisu mapowego.

System społeczno-ekologiczny w badaniach Zakładu Geografii Kompleksowej

Autorzy: dr hab. prof. UAM Damian Łowicki, mgr Patryk Kaczmarek, dr Piotr Lupa, dr hab. prof. UAM Katarzyna Fagiewicz, prof. dr hab. Andrzej Mizgajski, dr Lidia Poniży, dr hab. prof. UAM Małgorzata Stępniewska, dr Iwona Zwierzchowska. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Referat przedstawia wkład Zakładu Geografii Kompleksowej UAM w rozwijanie ram metodycznych i zastosowań praktycznych w obrębie koncepcji systemu społeczno-ekologicznego. Prace koncentrują się na kilku polach badawczych. Są to: świadczenia ekosystemowe jako korzyści, które otrzymuje człowiek dzięki funkcjonowaniu ekosystemów; elementy zielonej infrastruktury ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa miejskiego oraz bioróżnorodności; powiązania ochrony środowiska z planowaniem przestrzennym i krajobrazem; rozwiązania oparte na przyrodzie, związane z wykorzystaniem potencjału cech i procesów przyrodniczych. Realizowane badania i projekty służą integrowaniu sfery naukowej i praktycznej, a jednocześnie podkreślają nieodzowność całościowego widzenia układu społeczno-gospodarczego i przyrodniczego.

System ścieżek turystycznych doliny Strumienia Różanego w Poznaniu łączący świat przyrody nieożywionej, ożywionej i sferę kultury człowieka. Od on-line do off-line

Autorzy: dr hab. prof. UAM Mirosław Makohonienko, Aleksandra Osses, Daria Pawłowska;
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Dolina Strumienia Różanego w Poznaniu łączy dwie znaczące atrakcje przyrodnicze miasta, a mianowicie Górę Moraską, będącą najwyższym wzniesieniem środkowej Wielkopolski z unikalnymi w skali europejskiej kraterami impaktowymi oraz stanowiący wyodrębnioną jednostkę fizycznogeograficzną Poznański Przełom Warty. W miejscowym krajobrazie występują zróżnicowane formy glacialne fazy poznańskiej ostatniego zlodowacenia, w tym wyróżnione jako geostanowiska. Prowadzone są tu liczne badania przyrodnicze, dostarczające specjalistycznej wiedzy o przemianach i funkcjonowaniu środowiska geograficznego. W zlewni Strumienia Różanego zlokalizowany jest Kampus Moraski grupujący szereg wydziałów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, na których organizowane są wydarzenia o charakterze naukowym i popularnonaukowym. Strumień i jego zlewnia są miejscem regularnie prowadzonych obserwacji przyrodniczych w ramach Stacji Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Poznań-Morasko”.

Dolinę Strumienia Różanego stanowiącą naturalną oś środowiskową północnej części Poznania przyjęliśmy jako główny motyw i zwornik dla ukazania dziedzictwa przyrody nieożywionej, ożywionej oraz działalności kulturowej regionu. Opracowywana wieloaspektowa ścieżka turystyczna doliną Strumienia Różanego od źródła do ujścia, łączy zróżnicowane aspekty takie jak genezę krajobrazu, rolę naturalnych i antropogenicznych czynników rzeźbotwórczych, zasoby środowiskowe, zdarzenia ekstremalne, współczesne wyzwania klimatyczne zwłaszcza natury hydrologicznej oraz ekologię miasta. Spojrzenie na historię kultury w relacji ze środowiskiem przyrodniczym obejmuje perspektywę tysięcy lat, z istotnym odniesieniem do czasów tworzenia polskiej państwowości oraz wielokulturowości w czasach nowożytnych. Wypracowywana w ciągu ponad stulecia wiedza, prezentowana tutaj w dostępnej formie popularnej, stanowić może swoiste okno działalności świata nauki i jego roli na rzecz społeczeństwa. Propozycja nasza obejmuje dwuaspektowe podejście do poznawania małej ojczyzny, od informacji dostępnych on-line do bezpośredniego doświadczenia otaczającego środowiska off-line.

Czynniki i bariery rozwoju wybranych wiosek tematycznych Polski Wschodniej

Autor: dr hab. Anna Mazurek-Kusiak, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Streszczenie referatu: Wioska tematyczna jest to wieś posiadająca specjalizację oraz swój oryginalnych motyw przewodni. Wieś taka integruje mieszkańców i lokalnych przedsiębiorców, tworzy nowe miejsca pracy, zapewnia dodatkowa źródła dochodów dla rolników. Jednocześnie promuje kulturę i tradycję regionu. W Polsce jest ponad 100 wiosek tematycznych, niestety część z nich funkcjonuje tylko na stronie internetowej lub strategii rozwoju gminy. Badania miały charakter eksploracyjny. Wykorzystano metodę analizy materiałów zastanych (ang. desktop research), sondażu diagnostycznego i obserwacji. W metodzie sondażu diagnostycznego wykorzystano technikę wywiadu bezpośredniego. Pogłębione wywiady zostały przeprowadzone z 13 liderami wiosek tematycznych oraz 39 przedsiębiorcami działającymi w ramach wioski tematycznych, oferującymi lokalne produkty regionalne, warsztaty rzemiosła regionalnego, tradycję i kulturę wsi. Badania zostały sfinansowane ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/536437/2021/2022, kwota dofinansowania 386 952 zł, całkowita wartość projektu 386 952 zł.

Główne czynniki sprzyjające rozwojowi wiosek tematycznych:

- Zaangażowanie społeczności lokalnej: aktywność i współpraca mieszkańców w realizacji wspólnej koncepcji tematycznej stanowią kluczowy element sukcesu wioski tematycznej.
- Wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego: integracja unikalnych cech regionu, takich jak tradycje, rzemiosło czy walory przyrodnicze, pozwala na stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej.
- Wsparcie ze strony samorządów i organizacji pozarządowych: dofinansowanie, szkolenia oraz promocja ze strony instytucji wspierających mogą znacząco przyczynić się do rozwoju wiosek tematycznych.

Bariery w rozwoju wiosek tematycznych:

1. Brak środków finansowych: ograniczone fundusze na inwestycje infrastrukturalne i promocyjne mogą hamować rozwój inicjatyw tematycznych.
2. Niedostateczne kompetencje zarządcze: brak doświadczenia i wiedzy w zakresie zarządzania projektami turystycznymi może prowadzić do nieefektywnego wykorzystania dostępnych zasobów.
3. Słaba współpraca między mieszkańcami: brak zaufania i chęci do współdziałania wśród lokalnej społeczności może utrudniać realizację wspólnych celów.
4. Niechęć do zakładania własnej działalności gospodarczej: obawy przed kontrolą urzędów skarbowych, ZUS.
5. Ograniczona promocja i marketing: niewystarczające działania promocyjne mogą skutkować niską rozpoznawalnością wioski tematycznej wśród potencjalnych turystów.
6. Oferta na indywidualne zamówienie: nie ma atrakcji „od ręki”, często brak ofert dla indywidualnych turystów.

Wnioskując, sukces wiosek tematycznych w Polsce zależy od wielu czynników, w tym zaangażowania społeczności, efektywnego wykorzystania lokalnych zasobów oraz wsparcia instytucjonalnego. Jednocześnie, aby pokonać istniejące bariery, konieczne jest inwestowanie w edukację, infrastrukturę oraz skuteczne strategie marketingowe.

Rola struktury agrarnej indywidualnych gospodarstw rolnych i wiejskich układów gruntowych na Podtatrzu w użytkowaniu ziemi, kształtowaniu krajobrazu rolniczego gór i planowaniu przestrzennym.

Autor: dr Krzysztof Miraj, Akademia Nauk Stosowanych w Nowym Targu

Streszczenie referatu: Krajobraz Podtatrza jest mocno urozmaicony, w którym widoczne są różnej wielkości działki. Są one na ogół niewielkie i mają kształt wydłużonych prostokątów. Z jednej strony taki układ działek w przestrzeni wsi tworzy sielski krajobraz i zachowuje różnorodność biologiczną licznych siedlisk, z drugiej jednak stwarza szereg utrudnień w zagospodarowaniu gruntów i rozwoju lokalnej gospodarki.

W opracowaniu ukazano znaczenie rozdrobnionych gospodarstw rolnych i rozkawałkowania ziemi oraz tradycyjnych układów działek w przestrzeni wsi na strukturę użytkowania gruntów i możliwości ich zagospodarowania. W tym kontekście przedstawiono także kształtowanie krajobrazu, ze zwróceniem szczególnej uwagi na tereny rolne. Opracowanie bazuje na wieloletnich badaniach terenowych autora, w których ważną rolę stanowiły pomiary działek oraz kartowanie różnych form użytkowania ziemi. W badaniach tych dużą uwagę poświęcono wielkościom, wymiarom i kształtom działek oraz ich wzajemnemu ułożeniu względem siebie w nawiązaniu do struktury własności. Podjęta tematyka badawcza ma nie tylko aspekt poznawczy, ale też aplikacyjny, zwracając uwagę na problemy planowania przestrzennego na obszarze z dużą szachownicą gruntów.

Czynniki kształtujące atrakcyjność turystyczną spływów flisackich przełomem Dunajca w Pieninach

Autor: dr Krzysztof Miraj, Akademia Nauk Stosowanych w Nowym Targu

Streszczenie referatu: Jedną z największych atrakcji turystycznych Małopolski są spływy na flisackich łodziach przełomem Dunajca przez Pieniny. Każdego roku korzysta z nich po około 300 tys. gości, wśród których wielu przyjechało z zagranicy. Rzeczna podróż z flisakami głęboką doliną dostarcza wielu emocji i pozwala poznawać region z perspektywy pokładu niewielkiej, drewnianej łodzi płynącej po bystrym nurcie Dunajca.

W opracowaniu przedstawione są czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną flisackich spływów w Pieninach. Zagadnienie to ukazane zostanie z perspektywy regionu i flisaków jak również turystów, z uwzględnieniem różnorodnych uwarunkowań przyrodniczych, gospodarczych, społecznych i kulturowych. Opracowanie oparte zostało na kilkuletnich badaniach terenowych autora i literaturze przedmiotu. Zwrócono w nich uwagę zarówno na czynniki sprzyjające rozwojowi badanej formy turystyki, jak również na ograniczenia rozwoju ruchu turystycznego. Problematyka badań ma nie tylko aspekt poznawczy, ale również aplikacyjny, bowiem wnioski z analizy mogą być pomocne w rozwoju turystyki. Pomimo, że dotyczą one flisaków w Pieninach mogą jednak być wykorzystane przez inne podmioty działające w branży turystycznej.

Co wynika z audytu krajobrazowego czyli krajobraz Polski w ocenie krytycznej

Autor: dr hab. prof. UŚ Urszula Myga-Piątek, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Streszczenie referatu: Konferencja odbywa się dokładnie w 10 rocznicę wejścia w życie Ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 774, 1688) o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (tzw. ustawy krajobrazowej) oraz po 6 latach od ogłoszenia rozporządzenia (Dz.U. 2019 poz. 394) w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych. Jest to czas, który pozwala na refleksję i krytyczną ocenę efektów wynikających z niniejszych przepisów prawnych. Referat jest próbą oceny audytu krajobrazowego jako metodycznego eksperymentu i jako instrumentu prawnego uprawiania polityki krajobrazowej w Polsce. Celem prezentacji będzie wskazanie słabości metodycznych i korzyści naukowych wynikających ze sporządzania audytu widzianych z pozycji doświadczeń (teoretycznych i praktycznych) autorki. W prezentacji zostaną zasygnalizowane problemy wynikające z prawnie opisanej metodyki identyfikacji, charakterystyki i oceny krajobrazów a także z (nie)skuteczności rekomendacji w zakresie procedur planistycznych.

Akceptacja parków narodowych w Euroregionie Pomerania. Studium porównawcze Parku Narodowego Jasmund i Wolińskiego Parku Narodowego

Autorzy: dr Barbara Osóch, Uniwersytet Szczeciński; dr inż. Wojciech Zbaraszewski, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny; prof. Wilhelm Steingrube, Uniwersytet w Greifswaldzie

Streszczenie referatu: Ocena stosunku miejscowej ludności do obszarów chronionych zyskała w ostatnim czasie na znaczeniu. Związane jest to z przekształceniem paradygmatu rozumienia ochrony przyrody jako ochrona „we współpracy z ludźmi”. Aby dowiedzieć się jaki jest stosunek mieszkańców najbliższego otoczenia Parków Narodowych Jasmund i Woliński do ich rzeczywistego istnienia, podejmowanych tam działań, funkcjonowania pracy administracji parków, przeprowadzono badania w postaci standaryzowanych wywiadów telefonicznych. Obszary objęte badaniem to miejscowości położone w obszarze chronionym lub bezpośrednio przylegające do niego. Pomimo pojawiających się sygnałów ogólnego niezadowolenia, niezrozumienia działalności parków oraz niechęci do ich obecności przez mieszkańców najbliższych okolic, wyniki okazały się zaskakująco odmienne. Mieszkańcy obecność obszarów chronionych traktują, jako produkt turystyczny, mający zachęcić turystów do ich odwiedzin.

Oferta cyfrowego detoksu w turystyce krajowej - perspektywa przedsiębiorców

Autor: dr Aneta Pawłowska-Legwand, Uniwersytet Jagielloński

Streszczenie referatu: Cyfrowy detoks jest definiowany jako dobrowolne lub wymuszone tymczasowe ograniczenie korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych. W aktualnych opracowaniach z zakresu badań nad turystyką jest on traktowany zarówno jako forma turystyki, jak i produkt turystyczny. Do wykorzystania trendu cyfrowego detoksu w turystyce przyczyniła się pandemia COVID-19 i związany z nią wzrost korzystania z narzędzi i zasobów cyfrowych podczas pracy i nauki zdalnej. Celem wystąpienia będzie przedstawienie perspektywy przedsiębiorców w zakresie tworzenia oferty nawiązującej do trendu cyfrowego detoksu w turystyce krajowej. Dla realizacji celu przeprowadzono w 2024 r. wywiady indywidualne z przedsiębiorcami turystycznymi, które umożliwiły rozpoznanie ich motywów i opinii odnośnie do prowadzonej działalności. Przeprowadzono analizę tematyczną zgromadzonego materiału badawczego. Kontekstem dla analizy wyników były następujące zagadnienia: rozwój społeczeństwa informacyjnego, konsumpcja mediów elektronicznych i zjawisko przeciążenia informacją (information overload).

Meteorologiczne uwarunkowania natężenia ruchu turystycznego w Tatrzańskim Parku Narodowym

Autor: dr hab. Bogusław Pawłowski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Streszczenie referatu: Badaniu poddano przyczyny zróżnicowania natężenia ruchu turystycznego w Tatrzańskim Parku Narodowym (TPN)- najchętniej odwiedzanym parku narodowym w Polsce w 2021 roku – wówczas rekordowym pod względem liczby odwiedzających. Wykorzystano dane dotyczące wielkości dziennej sprzedaży biletów wstępu pozyskane z TPN oraz dane meteorologiczne z posterunku IMGW-PIB Zakopane. Modele opisujące zależności utworzono z wykorzystaniem liniowej regresji wielokrotnej przy pomocy oprogramowania PS IMAGO PRO.

Uzyskane wyniki wskazały, że natężenie ruchu turystycznego zależało nie tylko od występowania weekendów, świąt czy sezonu wakacyjnego, ale także od szeregu czynników meteorologicznych. Znaczenie poszczególnych czynników meteorologicznych (m.in. opad, wiatr, temperatura, zachmurzenie) zmieniało się zarówno w zależności od miesiąca, jak i dni tygodnia. Było ono również różne w poszczególnych punktach sprzedaży biletów, co dostarczyło informacji o preferencjach pogodowych turystów wybierających poszczególne typy szlaków turystycznych. Stwierdzono ponadto, że latem, ruch turystyczny w TPN notuje wyjątkowo silny wzrost w pierwszych dniach po okresie intensywnych opadów deszczu.

Krajobraz przyrody czy krajobraz badacza (obserwatora i uczestnika)?

Autor: prof. dr hab. Maciej Pietrzak, Akademia Nauk Stosowanych im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie

Streszczenie referatu: W referacie podjęto rozważania nad istotą „krajobrazu” przedstawianego jako wynik badań prowadzonych przez ekologów krajobrazu. Niejednoznaczność tego pojęcia i wielość stosowanych koncepcji pozwala bowiem na postawienie pytania, na ile krajobraz prezentowany w opracowaniach naukowych jest „produktem” badanej przyrody a na ile - „twórczości” samych ekologów krajobrazu oraz na ile fakt podejmowania w procesie badawczym alternatywnych, arbitralnych i subiektywnych decyzji o charakterze sieciowym (takich jak wybór celu, obszaru, skali, stosowanych metod, sposobów prezentacji itp.) wpływa na końcowy rezultat badań - naukowy „obraz” krajobrazu, co ma szczególne znaczenie przy przyjęciu praktycyzmu (konstruktywistycznego i aplikacyjnego) jako głównego celu badawczego ekologii krajobrazu. Istotne staje się także pytanie, czy w tym kontekście istnieć mogą uniwersalne zasady ekologii krajobrazu, stosowane w dowolnej skali, na dowolnym poziomie zróżnicowania krajobrazu i dla dowolnych (wszystkich?) organizmów, kiedy to strukturę krajobrazu rozpatrujemy w aspekcie jego geometrii (tzw. podejścia obserwatora) i percepcji (tzw. podejście uczestnika).

Czy rzeczywiście prawdziwe jest stwierdzenie (Pietrzak, 1998), że dla jednego i tego samego fragmentu przyrody można otrzymać praktycznie nieskończenie wiele „krajobrazów”, równie istotnych, równie szczegółowo udokumentowanych, równie prawdopodobnych co do swego istnienia a wszystkie ujęcia krajobrazu są w istocie tylko jego konstrukcjami? Czyż zatem potwierdzić można tezę Lesera (2015), iż „ krajobraz powstaje w głowie! „Krajobraz” jest konstruktem z tego, co zostało zobaczone, przeżyte, przeczytane i specjalistycznych modeli” - a zatem rodzi się w głowie” (Leser, Löffler, 2017)?

Dane teledetekcyjne online kontra badania terenowe: czy nadal warto brudzić buty? Problemy ogólnodostępnych danych przestrzennych w badaniach krajobrazowych

Autorzy: dr inż. Witold Piniarski, dr Marta Kubacka, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: W dobie ogólnodostępnych danych przestrzennych, wyjazdy na badania terenowe mogą wydawać się zbyteczne, a wielu naukowców w swojej pracy badawczej korzysta wyłącznie z predefiniowanych zestawów danych, nie przywiązując większej wagi do wynikających z tego problemów. Istotnie, zasoby danych teledetekcyjnych dostępne w Internecie obejmują pełne pokrycie naszej planety, w tym wiele serii czasowych; często określa się je wprost jako wysokorozdzielcze, dokładne i precyzyjne. Nasze badania wykazały jednak, że standardowo dostępne dane przestrzenne na temat pokrycia i użytkowania terenu (LULC) nie oddają charakteru struktury krajobrazu w stopniu pozwalającym na rzetelne określenie poziomu jego fragmentacji, a jednocześnie nadal są one wykorzystywane bez większego przemyślenia w wielu pracach naukowych. Zbadaliśmy m.in. jak wyniki poszczególnych metryk krajobrazowych potrafią zmieniać się w danym roku, w zależności od wybranego zestawu danych przestrzennych. Opracowaliśmy też autorską metodę rasteryzacji danych przestrzennych (custom priority), pozwalającą na zachowanie istotnych szczegółów w strukturze krajobrazu, które są kluczowe przy przejściu z modelu danych wektorowych na rastrowe, co jest powszechne przy obliczaniu metryk krajobrazowych. Sprawa generalizacji danych przestrzennych i pomijania istotnych elementów struktury krajobrazu została już wcześniej rozpoznana w odniesieniu do popularnych danych o zasięgu ogólnoeuropejskim, Corine Land Cover (CLC), które bywają krytykowane za zbyt dużą ogólność, na poziomie 100 m, co nie jest wartością stosowną do badań w skali lokalnej, będących przedmiotem naszych dociekań naukowych. Z kolei przy zwiększeniu rozdzielczości do 50 m i zastosowaniu bardzo szczegółowych danych krajowych, Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k) pojawiają się problemy obliczeniowe przy badaniach wielkoobszarowych, czego rozwiązaniem była wspomniana metoda rasteryzacji (custom priority), będąca alternatywą dla powszechnie stosowanych metod rasteryzacji (cell center, maximum area oraz maximum combined area), które są dostępne m.in. w oprogramowaniu ESRI ArcGIS Pro oraz QGIS. Problem generalizacji danych przestrzennych dotyczy również najnowszych zestawów danych LULC, w tym ESRI Land Cover, o zasięgu globalnym i rozdzielczości rzędu 10 m, dostępnych corocznie (począwszy od 2017 roku), które oferują wysoką rozdzielczość, a do ich opracowania wykorzystuje się system satelitów Sentinel-2 i zaawansowane modelowanie z wykorzystaniem sztucznej inteligencji (AI). We wszystkich wymienionych przypadkach wiele istotnych cech krajobrazu jest pomijanych w wyniku generalizacji, będącej efektem ograniczeń technologii, w tym np. rodzaju sensora, ale w dużej mierze wynika również z charakterystyki przyjętego w danym opracowaniu modelu danych przestrzennych.

Kształtowanie umiejętności czytania krajobrazu w edukacji geograficznej, na przykładzie doliny rzecznej, podstawą zrozumienia środowiska przyrodniczego

Autor: dr hab. prof. UAM Iwona Piotrowska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Doliny rzeczne są traktowane jako istotny komponent krajobrazów, który pełni ważną rolę w jego strukturze i funkcji. Naturalne doliny rzeczne charakteryzują się wielką różnorodnością ekosystemów, pasmowo-liniową strukturą oraz wyjątkowym charakterem układów geomorfologiczno-hydrologicznych (Wróbel 2009). Traktuje się jednocześnie jako najbardziej wartościowe i uniwersalne korytarze ekologiczne. Definiując krajobraz dolinno-rzeczny Andrejczuk (2007) określa go jako "wydłużony wzdłuż rzeki obszar o wyraźnych granicach przestrzennych, w obrębie którego kształtuje się swoisty typ środowiska przyrodniczego (przyrodniczo-antropogenicznego), którego całościowe (geokompleksowe, geosystemowe, ekosystemowe, widokowe itd.) właściwości (powiązania elementów środowiska) są organizowane przez rzekę współdziałającą ze swoim otoczeniem". Zatem krajobrazy dolinno-rzeczne tworzą duże doliny rzek, najczęściej równinne, z rozwiniętym dennym elementem, w których woda jest głównym czynnikiem krajobrazotwórczym i rzeźbotwórczym.

Edukacja geograficzna powinna umożliwić uczniom poznanie krajobrazów, walorów przyrodniczych, kulturowych, związanych z ochroną jak i przekształcaniem przestrzeni przez człowieka. Zatem czytanie krajobrazu to kulturowe oblicza rzek, zapamiętywanie, odzwierciedlanie w wyobrażeniach i emocjach. Natomiast „czytanie rzeki” to obserwowanie rzeki, jej nurtu, a także czytanie informacji widocznych na znakach umieszczanych w dolinie. Efektem takiego podejścia jest kształcenie myślenia przestrzennego/geoprzestrzennego, umiejętności identyfikacji i kwantyfikacji zjawisk przyrodniczych oraz społeczno-gospodarczych, a także monitorowanie aktualnego stanu i zachodzących zmian.

W referacie przedstawione zostaną wyniki badań, których podstawą była analiza opracowań

uczniów szkół ponadpodstawowych pt. „Rzeka w krajobrazie - znaczenie i wpływ rzeki na kształtowanie się przestrzeni osadniczej”. Wykazane zostaną efekty edukacji formalnej zgodnej z podstawami programowymi geografii, jak również nieformalnej, której przykładem może być Olimpiada Geograficzna.

Trend bleisure - nowy sposób podróżowania i wypoczynku – implikacje dla badań

Autor: dr hab. prof. AWF Beata Pluta, Akademia Wychowania Fizycznego im. E. Piaseckiego w Poznaniu

Streszczenie referatu: Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie aktualnego stanu badań naukowych dotyczących charakterystyki trendu bleisure. Zdolność osiągnięcia balansu między pracą zawodową i wypoczynkiem postrzegana jest współcześnie jako wyznacznik statusu społecznego i jakości życia (Kachniewska, 2015; Lichy & McLeay, 2017; Paliś, Siwek, 2024). Przesłanką rozwoju trendu bleisure po stronie popytu turystycznego jest globalizacja i postępująca zmiana stylu życia wyrażająca się wzrostem liczba turystów biznesowych poszerzających spektrum celów podróży o aspekty wypoczynkowe i poznawcze oraz wzrostem liczby podróżnych, którzy chcą dzielić uroki pobytu w egzotycznych miejscach z najbliższymi, do których mogą dołączyć natychmiast po zakończeniu spotkań służbowych. Według Pine i Gilmore (2011), doświadczenie to tworzy nową wartość, a pragnienie nowych doświadczeń zmienia oblicze współczesnej turystyki biznesowej.

W badaniu wykorzystano metodę analizy literatury przedmiotu oraz analizę źródeł internetowych. Zdefiniowano genezę trendu, zaprezentowano aktualny stan badań w Polsce i na świecie, wskazano typologię turystów bleisure oraz wskazano implikacje dla przyszłych badań w tym zakresie – potencjalne obszary zainteresowań badawczych.

Wyniki analizy potwierdzają wstępną hipotezę, że trend bleisure stanowi znaczący przedmiot zainteresowania gestorów turystyczno-rekreacyjnych i wpływa na kształtowanie ich oferty rynkowej, lecz wpływ ten dotyczy głównie tych obiektów, które najsilniej związane są z obsługą turystyki biznesowej i kongresowej. Na wzrost liczby „bleisure travel”, łączących działalność biznesową i rekreacyjną, ma wpływ kilka kluczowych czynników, zarówno w Polsce, jak i na świecie - wyniki pokazują, że badacze często uznawali poszukiwanie wiedzy i nowości, eskapizm, zabawę i odpoczynek w miejscach, które zawierają elementy kulturowe i historyczne oraz wygodę jako ważne czynniki motywujące podróżujących do odwiedzania atrakcji turystycznych i rekreacyjnych podczas podróży służbowych.

Zagospodarowanie rekreacyjno-turystyczne Jeziora Kórnickiego

Autorzy: dr Ilona Potocka, dr inż. Remigiusz Tritt, dr Dawid Abramowicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Celem badań była ocena zagospodarowania rekreacyjno-turystycznego w najbliższym sąsiedztwie Jeziora Kórnickiego na terenie gminy Kórnik, zlokalizowanej na południowy wschód od Poznania.

Przeprowadzono analizę jakościową polegającą na identyfikacji i charakterystyce elementów zagospodarowania rekreacyjno-turystycznego. Ocena ta polegała na identyfikacji obiektów służących aktywności fizycznej i integracji, przemieszczaniu się, rozwojowi poznawczemu, oraz małej architektury, a następnie ich numerycznej ocenie zgodnie ze szczegółowymi kryteriami. W celu szczegółowego rozpoznania perspektyw rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej przeprowadzono badania sondażowe z użytkownikami Jeziora Kórnickiego i jego sąsiedztwa, a także wywiady pogłębione z przedstawicielami gminy Kórnik. Ostatnim krokiem w ocenie zagospodarowania rekreacyjno-turystycznego była analiza SWOT.

Zagospodarowanie rekreacyjno-turystyczne Jeziora Kórnickiego zostało ocenione bardzo wysoko. Najwyżej oceniono obiekty małej architektury oraz obiekty służące przemieszczaniu się, w szczególności promenadę wokół jeziora. Natomiast najniżej oceniono obiekty służące rozwojowi poznawczemu. W odniesieniu do badań sondażowych respondenci potwierdzili, że najchętniej korzystają ze ścieżek pieszo-rowerowych, promenady, a także małej architektury i punktów widokowych. Podejmowane przez nich aktywności są ściśle związane z najwyżej ocenianą infrastrukturą – najczęstszymi formami rekreacji są bowiem spacer, wędrówki wzdłuż brzegu, jazda na rowerze oraz korzystanie z punktów rekreacyjnych. Na uwagę zasługuje fakt, że aktywne formy rekreacji w obrębie akwenu nie są popularne wśród mieszkańców. Indywidualne wywiady pogłębione ukazały wysokie zróżnicowanie opinii na temat potrzeb mieszkańców oraz turystów w zakresie korzystania z jeziora i zagospodarowania jego najbliższej okolicy. Z jednej strony walory widokowe oraz występowanie dużych powierzchni przyrodniczo cennych, zarówno samego akwenu, jak i terenów zieleni, stanowią przesłankę dla wielu osób do ochrony tego obszaru i ograniczenia działalności antropogenicznej, związanej zwłaszcza z presją odwiedzających i turystów.

Sztuka na ulicach Muranowa: Oddolne inicjatywy artystyczne w kontekście upiększania przestrzeni miejskiej

Autorzy: dr Aleksandra Korpysz-Wiśniewska, mgr Ivan Rogovoy, Uniwersytet Warszawski

Streszczenie referatu: Muranów to osiedle Warszawy o wyjątkowej historii i tożsamości, co znajduje odbicie w przestrzeni publicznej. W ostatnich latach coraz wyraźniejsze w krajobrazie tego obszaru stają się prace tworzone przez lokalnych artystów, aktywistów i organizacje pozarządowe. Celem omawianego badania jest określenie wpływu tych inicjatyw na przestrzeń miejską Muranowa, z uwzględnieniem ich roli w kształtowaniu tożsamości miejsca oraz kwestii zaangażowania mieszkańców w proces tworzenia sztuki publicznej.

W badaniu zastosowano dwie główne metody: (1) inwentaryzację prac artystycznych obecnych w przestrzeni Muranowa i analizę ich treści, oraz (2) wywiady pogłębione z aktorami zaangażowanymi w powstawanie tych dzieł. Wyniki wskazują, że oddolnie tworzona sztuka publiczna upiększa przestrzeń miejską, opowiada o historii i współczesności Muranowa, może także wzmacniać lokalną tożsamość oraz oddziaływać na społeczność.

Możliwości i ograniczenia rozwoju turystyki dostępnej - w perspektywie międzynarodowej

Autorzy: dr Matylda Siwek, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; dr hab. prof. UAM Alina Zajadacz, dr Łukasz Halik, mgr Paweł Sowa, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Fragmentacja krajowych podejść w badaniach nad turystyką dostępną wskazuje na konieczność przeprowadzenia badań na szerszą, międzynarodową skalę, które pozwolą na lepsze zrozumienie preferencji oraz barier związanych z podróżami osób z niepełnosprawnościami (OzN). W referacie przedstawiono wybrane wyniki badań zrealizowanych w latach 2023-2024 w czterech państwach: Polsce, Chorwacji, Rumunii i na Węgrzech, w ramach grantu Erasmus+ pt. „The development of the innovative educational method of ACCESSIBLE tourism in Central Europe - ACCESSIBLE” (Accessible Project No. 2022 2 HU01-KA220 HED 000099410, 2023-2025). Badania obejmowały grupę 1 175 OzN. Zastosowano w nich jednolitą procedurę opartą na wspólnym kwestionariuszu, przetłumaczonym na języki narodowe i dostosowanym do lokalnych warunków.

Badania dotyczyły m.in. uczestnictwa OzN w wyjazdach turystycznych, ich preferencji oraz barier, które napotykają w turystyce, zależnie od rodzaju niepełnosprawności. Uzyskanie wyników w kilku językach narodowych i ich synteza w zbiorczym opracowaniu pozwala włączyć głosy osób z niepełnosprawnościami do szerszej, globalnej dyskusji.

Wyniki badań wykazują różnice w czynnikach endogennych i egzogennych, które wpływają na decyzje o podejmowaniu podróży oraz na doświadczenia turystyczne OzN. Wskazują również na zróżnicowane potrzeby wsparcia w zakresie dostępności w turystyce. Kluczowe wnioski podkreślają konieczność dalszych działań w trzech obszarach: (1) zróżnicowane ograniczenia w podróżach w zależności od rodzaju niepełnosprawności, (2) potrzeba systemów wsparcia OzN przed podróżą, (3) konieczność wdrażania uniwersalnego projektowania w miejscach turystycznych.

Oprócz wartości poznawczej, wyniki badań mają istotne praktyczne implikacje dla sektora usług turystycznych. Mogą stanowić rekomendacje dla rozwoju bardziej inkluzyjnych usług, poprawiając jakość obsługi i zwiększając konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku turystycznym.

Słowa kluczowe: osoby z niepełnosprawnościami, niepełnosprawność, turystyka dostępna, preferencje turystyczne, ograniczenia w turystyce.

Przestrzeń przyjazna mieszkańcom. Obszary ciche i zieleń publiczna w planach ogólnych gmin

Autorzy: mgr inż. Karolina Skibińska, mgr inż. Patrycja Adamczyk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Streszczenie referatu: Na zdrowie mieszkańców wpływają nie tylko ich indywidualne wybory związane ze stylem życia, ale również otaczające ich środowisko przyrodnicze i zabudowane. W obliczu dynamicznej urbanizacji zapewnienie przestrzeni sprzyjających odpoczynkowi i kontaktowi z naturą stanowi jedno z kluczowych wyzwań współczesnego planowania przestrzennego, które może stanowić istotne narzędzie wspierające zdrowie publiczne.

Często pomijanym, lecz istotnym aspektem jest dźwięk – czynnik niematerialny, który wpływa na jakość przestrzeni. Zgodnie z raportami WHO (2018) oraz EEA (2020), długotrwałe narażenie na hałas może prowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych. Z kolei ekspozycja na dźwięki naturalne wykazuje pozytywny wpływ na dobrostan człowieka. W związku z tym planowanie obszarów cichych i zieleni publicznej nabiera szczególnego znaczenia w kontekście poprawy jakości życia oraz ochrony zdrowia mieszkańców.

Reforma systemu planowania przestrzennego w Polsce wprowadziła nowy instrument w postaci planów ogólnych. Plany te umożliwiają samorządom gmin wyznaczenie standardów dostępności do obszarów zieleni publicznej. Uwzględniają również występujące w gminie obszary ciche.

Celem przeprowadzonych badań było określenie jak zmiany wprowadzone w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym mogą wpłynąć na ochronę i rozwój obszarów cichych i terenów zielonych. Podjęto próbę określenia wyzwań jakie stoją przed samorządami gmin, zwłaszcza na terenach miejskich, w uwzględnieniu tych kwestii przy sporządzaniu aktów planowania przestrzennego.

Wpływ funkcjonowania schronisk turystycznych na wybrane elementy ekosystemów leśnych Beskidów

Autor: dr inż. Adam Snopek, Departament Ochrony Przyrody, Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Streszczenie referatu: Do badań wpływu schronisk górskich, traktowanych jako potencjalnie istotne źródła antropopresji, na glebę i szatę roślinną w ekosystemach leśnych Beskidów wybrano osiem obiektów z różnych pasm Beskidów Zachodnich. Ich wspólną cechą było położenie na stokach pokrytych roślinnością leśną i możliwie innych znaczących źródeł antropopresji w promieniu do 500 metrów od nich. Oprócz źródeł literaturowych, branżowych geoportali i dokumentacji prac budowlanych, informacji o walorach przyrodniczych otoczenia tych schronisk oraz o specyfice ich działalności i ruchu turystycznego dostarczyły wywiady z personelem schronisk i ankieta przeprowadzona wśród turystów. Na tej podstawie zinterpretowano wyniki przeprowadzonych w l. 2011-2023 badań szaty roślinnej i wierzchnich warstw gruntu. Na początkowym etapie objęły one analizy zbiorowisk roślinnych z zastosowaniem syntetycznych wskaźników opartych o ekologiczne liczby wskaźnikowe, na dalszych zaś analizy odczynu i zawartości wybranych form pierwiastków biogennych, częściowo powtórzone po przerwie obejmującej modernizację schronisk. Stwierdzono, że wpływ antropopresji turystycznej na badane geokomponenty zaznacza się jedynie do około 100 metrów w dół stoku od schroniska. Wykazano, że objawia się on głównie wzrostem odczynu gruntu. Oceniono przydatność liczb Ellenberga do tego typu analiz.

Krajobraz kulturowy wielkopolskiej wsi

Autor: dr inż. hab. prof. UAM Sylwia Staszewska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Referat prezentuje wartości kulturowe wielkopolskich wsi. Ukazane zostają narzędzia badań, wyniki analizy i oceny potencjału kilkunastu wsi, oraz projekty wpływające na zmianę krajobrazu badanych jednostek. Prezentowane przekształcenia mogą oddziaływać na kontakty i relacje społeczne, wspomóc turystykę wiejską i zachować cenne wartości przyrodnicze, przestrzenne i kulturowe

Jak wykorzystać zapomniane dziedzictwo kulturowe w planowaniu zagospodarowania i rozwoju obszarów peryferyjnych? Studium gminy wiejskiej Wągrowiec

Autor: prof. dr hab. Tadeusz Stryjakiewicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie referatu: Celem referatu jest pokazanie – na przykładzie gminy wiejskiej Wągrowiec – w jaki sposób można wykorzystać i uatrakcyjnić „zapomniane” i pozbawione znaczących artefaktów dziedzictwo kulturowe aby stało się ono istotnym czynnikiem przyspieszającym rozwój lokalny na obszarach peryferyjnych. W przypadku analizowanego obszaru dziedzictwo to związane jest m.in. ze spuścizną zakonu cystersów oraz rodu Pałuków, od którego wywodzi się nazwa regionu.

Głównym motywem skłaniającym do podjęcia tej problematyki stały się doświadczenia zebrane podczas realizacji ćwiczeń terenowych z zagospodarowania przestrzennego miast i gmin oraz projektu „Nauka przez praktykę – włączanie studentów w prace na rzecz jednostek samorządu terytorialnego” prowadzonego w ramach programu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu „Uniwersytet Jutra”, współfinansowanego przez Unię Europejską (Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020), a realizowanego wspólnie z gminą Wągrowiec. Referat pokazuje najważniejsze wyniki tych badań oraz prac projektowych, zakładające m.in. powiązanie dziedzictwa kulturowego cystersów oraz rodu Pałuków ze współczesnymi koncepcjami zagospodarowania przestrzennego i rozwoju turystyki na analizowanym obszarze.

Geneza i wykorzystanie turystyczne transgranicznych destynacji punktowych w Polsce

Autorzy: dr Tomasz Studzieniecki, Uniwersytet Morski w Gdyni; dr hab. prof. US Beata Meyer, Uniwersytet Szczeciński

Streszczenie referatu: Granice państwowe, często postrzegane głównie jako bariery administracyjne. Mogą także pełnić funkcję atrakcji turystycznych, oferując podróżnym unikalne doświadczenia. Granice kreują specyficzne destynacje transgraniczne, które można podzielić na punktowe, linearne i przestrzenne. Autorzy artykułu koncentrują się na punktowych destynacjach transgranicznych zlokalizowanych na granicach Polski. Wyodrębniają trzy kategorie takich destynacji: trójstyki, punkty skrajne oraz szczyty górskie.

Celem artykułu jest analiza turystycznego wykorzystania transgranicznych destynacji punktowych. Badania obejmują identyfikację tych destynacji, a następnie analizę ich oznakowania, dostępności, zagospodarowania oraz promocji.

W badaniach wykorzystano mapy administracyjne i fizyczne kraju, które służyły do identyfikacji destynacji punktowych. Następnie przeprowadzono analizę dostępnych źródeł wtórnych, w tym publikacji jednostek samorządu terytorialnego i organizacji turystycznych, sprawozdań podróżników oraz innych opracowań z wcześniejszych badań, które stanowiły podstawę do pogłębionej analizy tematu.

Wyniki badań wykazały, że destynacje punktowe cechuje zróżnicowana atrakcyjność turystyczna. Szczególnym zainteresowaniem turystów cieszą się trójstyki. Dwa trójstyki na granicach wewnętrznych UE są dostępne, oznakowane i promowane. Spośród punktów skrajnych najlepiej wykorzystany turystycznie jest punkt najdalej wysunięty na zachód. W przypadku transgranicznych szczytów górskich wchodzących w skład Korony Gór Polskich, największym zainteresowaniem cieszą się Rysy, Śnieżka i Śnieżnik.

Transgraniczne destynacje linearne, odpowiednio zagospodarowane i promowane, mogą stymulować zrównoważony rozwój turystyczny obszarów przygranicznych, szczególnie na granicach wewnętrznych UE.

Chęć do zapłaty za korzyści czerpane z krajobrazu - studium przypadku z obszarów na Dolnym Śląsku

Autorzy: dr inż. hab. prof. UPWR Piotr Krajewski, dr Marta Sylla, mgr inż. Monika Lebiedzińska, dr inż. Iga Kołodyńska, dr hab. prof. UPWR Marek Furmankiewicz, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu; prof. dr hab. Mikołaj Czajkowski, dr Katarzyna Zagórska, Uniwersytet Warszawski

Streszczenie referatu: Podobnie jak ekosystemy, krajobrazy zapewniają znaczące korzyści, które wpływają na dobrobyt ludzi. Jednak korzyści te są często uważane za oczywiste i nie są uwzględniane w kategoriach ekonomicznych. W niniejszym badaniu sprawdzono, w jaki sposób lokalne społeczności na Dolnym Śląsku w Polsce korzystają z różnych typów krajobrazu i oceniono ich gotowość do zapłaty (WTP) za poprawę możliwości korzystania z usług krajobrazowych. Badanie łączy mapowanie partycypacyjne i eksperyment dyskretnego wyboru (DCE) w celu oceny preferencji dla sześciu kluczowych usług krajobrazowych: zapewnienia miejsca do życia, rekreacji na świeżym powietrzu, korzyści dla zdrowia fizycznego i psychicznego, integracji społecznej, możliwości edukacyjnych i doznań estetycznych.

Badanie przeprowadzono w sześciu gminach reprezentujących różne typy krajobrazu, w tym obszary miejskie, podmiejskie, wiejskie i leśne. Łącznie 617 mieszkańców wzięło udział w badaniu z wykorzystaniem metody wywiadów osobistych wspomaganych komputerowo (CAPI). Respondenci zostali poproszeni o zaznaczenie miejsc, w których angażują się w różne aktywności na świeżym powietrzu, na wcześniej przygotowanych mapach. Te dane przestrzenne zostały następnie przeanalizowane w celu zidentyfikowania wzorców użytkowania krajobrazu. Eksperyment dyskretnego wyboru (DCE) ocenił WTP dla poprawy usług krajobrazowych, z takimi atrybutami jak skrócenie czasu podróży do podstawowych usług, rozbudowana infrastruktura rekreacyjna, zwiększone ogólnodostępne obszary leśne, nowe przestrzenie integracji społecznej, ścieżki edukacyjne i punkty widokowe.

Wyniki wskazują, że mieszkańcy są najbardziej aktywni w krajobrazach w pobliżu swoich domów, a krajobrazy leśne są najbardziej cenione i postrzegane jako wielofunkcyjne. Respondenci z obszarów miejskich, podmiejskich i wiejskich wykazali znaczne różnice w swoich preferencjach dotyczących krajobrazu, szczególnie w odniesieniu do dostępności i przestrzeni interakcji społecznych. Najwyższy wskaźnik WTP dotyczył zwiększenia powierzchni publicznych lasów o 4% (127,14 PLN rocznie na gospodarstwo domowe) oraz skrócenia czasu dojazdu do podstawowych usług o 20% (107,93 PLN rocznie).

Wyniki te podkreślają znaczenie uwzględnienia preferencji mieszkańców w planowaniu przestrzennym i zarządzaniu krajobrazem. Badanie dostarcza cennych spostrzeżeń dla decydentów, wspierając rozwój polityki krajobrazowej, która równoważy czynniki ekonomiczne, społeczne i środowiskowe. Metodologia zastosowana w tym badaniu - integrująca mapowanie partycypacyjne z DCE - zapewnia solidne ramy do oceny wartości krajobrazu i kierowania zrównoważonym planowaniem przestrzennym.

Wykorzystanie systemu informacji geograficznej (GIS) i bonitacji punktowej do delimitacji typów hydrotopów na przykładzie Tatr Polskich i południowej części Podhala

Autor: dr Sabina Wójcik, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN

Streszczenie referatu: Hydrotopy to najmniejsze jednostki przestrzenne o jednorodnym charakterze występowania i krążenia wody (Kondracki Richling 1983). Głównym celem pracy było wyznaczenie tych jednostek na obszarze Tatr Polskich i południowej części Podhala. Delimitację hydrotopów przeprowadzono metodą dedukcyjną i dokonano ich typologii. W wyniku nałożenia na siebie w programie ArcGis map elementów środowiska przyrodniczego (budowy geologicznej, pokrywy glebowej, nachylenia stoków, pokrycia terenu) i uwzględnieniu danych dotyczących obszarów podmokłych i zalewowych, wydzielono hydrotopy. Jednostki te zanalizowano pod względem występowania kombinacji cech w wyniku czego uzyskano rodzaje kombinacji, które określono jako potencjalne typy hydrotopów. W dalszej części prac zastosowano metodę bonitacji punktowej – oceniając w każdej jednostce natężenie infiltracji, spływu powierzchniowego i ewapotranspiracji dla budowy geologicznej, pokrywy glebowej, pokrycia terenu i nachyleń stoków. W wyniku zastosowania tej metody dokonano procedury uproszczenia, łącząc potencjalne typy w jednostki, które określono jako typy rzeczywiste zwane w pracy typami hydrotopów. W efekcie po przeprowadzeniu generalizacji wyznaczono na obszarze badań 15 rzeczywistych typów hydrotopów.

Krajobrazy wschodniego Svalbardu

Autor: prof. dr hab. Wiesław Ziaja, Uniwersytet Jagielloński

Streszczenie referatu: W ramach polsko-norweskiego projektu pt. „HarSval Bilateral initiative aiming at Harmonisation of the Svalbard cooperation” (11 instytucji badawczych polskich i 14 norweskich), zainicjowanego przez Polskie Konsorcjum Polarne, a prowadzonego przez Centrum Studiów Polarnych Uniwersytetu Śląskiego (kierownik dr Dariusz Ignatiuk) - odbył się rejs badawczy na polskim jachcie "Ocean A" dokoła Spitsbergenu z dwunastoma lądowaniami na słabo zbadanych wybrzeżach wschodniego Spitsbergenu oraz wysp Edgeøya, Barentsøya, Von Otterøya i Nordaustlandet. Podczas tych lądowań prowadzono naukową eksplorację wybrzeży w dwóch kilkusobowych grupach - geologicznej i środowiskowej. Autor, jako członek grupy środowiskowej, zajmował się zagadnieniami zróżnicowania i transformacji krajobrazu tych wybrzeży. Są one mocno zróżnicowane krajobrazowo w ujęciu statycznym (czyli w jednym - wybranym - horyzoncie czasowym), ale poza tym podlegają mniej lub bardziej intensywnej transformacji krajobrazowej w związku z ocieplaniem klimatu. Na tych dzikich i bardzo naturalnych (prawie pierwotnych) wybrzeżach można znaleźć ślady dawnej - od XVII w. - eksploatacji ich środowiska (przede wszystkich wielorybniczej i łowieckiej), a także współczesnego zanieczyszczenia, zwłaszcza plastikiem. Występowanie drewna dryftowego odzwierciedla m.in. układ prądów morskich oraz wysokość fal sztormowych i jeszcze wyższych, tzw. wysokich, fal oceanicznych o charakterze sporadycznym. Eksploracja wybrzeży pozwoli poznać rozwój ich krajobrazu w przeszłości oraz jego stan aktualny, a także zarysować jego zmiany w najbliższej przyszłości.